

Sociale en interculturele psychologie.

Hoofdstuk 6: Sociale verandering.

1. Inleiding.

Heraclites: Panta Rhei.

→ 'Alles is in beweging'

Denken x handelen: Voortdurende verandering.

→ Geleidelijk x onopvallend.

→ Schoksgewijs.

In dit hoofdstuk: 1. Belangrijke sociale veranderingen van deze tijd.

2. Invloed ervan op ons gedrag.

3. Macro, meso x micro vlak.

2. Grote sociale veranderingen.

Sociale veranderingen = Veranderingen van wezenlijke karaktertrekken van een samenleving.

Overzicht van enkele grote sociale veranderingen:

1. Individualisering.	Vrijheid	
2. Democratisering.	Gelijkheid	Onder invloed van Franse Revolutie
3. Solidarisering.	Solidariteit	
4. Technologische ontwikkelingen.		
5. Globalisering.		
6. Intensivering.		

3. Individualisering.

Individualisering = Proces van toenemende verzelfstandiging van de afzonderlijke mensen in de samenleving

Individu = Centraal.

Streven naar emancipatie.

→ Zelfbeschikking, zelfontplooiing, 'zichzelf' zijn...

Voordeel: *Bevrijdend.

*Vrijheid.

Nadeel: *Ieder voor zich.

*Onzekerheid.

*Egoïsme.

*Afname solidariteit x maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef.

Betekenis in strikte zin:

*Toenemende verzelfstandiging van de afzonderlijke individuen in onze samenleving

*Emancipatie

- *Concreet gedrag: Individuele keuzes,
Gelijke rechten, kansen x mogelijkheden.
Op basis van vrijheid.

Betekenis in brede zin:

- *Individualistisch referentiekader
- *Waarden en normen: Zelfstandigheid, zelfvertrouwen, eigen mening, ...
Egoïsme

Paradox = Innerlijke tegenstelling.

→ Hoe meer mogelijkheden voor individuele ontwikkeling, hoe meer kuddegedrag.

Vb: Consumentengedrag.

→ Maatschappij = Homogener dan ooit!

Sociale controle = *Niet meer manifest: in de vorm van ouderlijk gezag en andere hiërarchische structuren.

*Impliciet aanwezig.

*Gevoel van uniek zijn - Uniek worden behandeld.

Niet uit toon vallen - Blindelings volgen van andere.

4. Democratisering.

Democratisering = Beweging waarbij de hiërarchische machtsverhoudingen worden vervangen door meer gelijkwaardige verhoudingen.

Meer machtigen houden meer rekening met minder machtigen.

→ Normen x waarden.

Rechten x plichten

Op elk niveau zichtbaar.

Golven: *Macroniveau → Microniveau.

*Jaren 60 x 70. **Selectie**

*Tweede Vaticaans Concilie. **1962-1965**

Ongelijkheid tussen leken x geestelijken.

*Mei 68: KUL

Studenten op straat voor meer inspraak en onderwijs in eigen taal.

*Jaar 70: Dolle Mina's.

Ongelijkheid tussen vrouwen x mannen

Macroniveau → Microniveau:

Hiërarchie naar meer gelijkwaardige verhoudingen.

Rechten x plichten

Man - vrouw.

Ouders - kinderen.

Werkgevers - werknemers.

Docenten - studenten.

...

Sociale status → Sociaal aanzien.
Informeler gedrag.

5. Solidarisering.

5.1. Inleiding.

Door de tijden heen vormen van 'broederlijkheid'

Verschillende motieven van solidariteit:

1. Altruïsme = Oprechte bezorgdheid om lot van de medemens.
2. Op vraag van God. [Naaste liefde](#)
3. Gezamenlijk tegenmacht tegen onderdrukkers.
4. Eigenbelang.
→ Opstand te voorkomen.

Verschillende Invulling:

Romeinen x Middeleeuwen: Vrijblijvende caritas.

→ Vrijblijvend, machtige houden, initiatief in handen.

19de eeuw: Vrijwillige solidariteit.

→ Niet officieel erkend.

→ Gezamenlijk tegenmacht tegen onderdrukkers.

Vakbonden x mutualiteiten.

Na W.O. I: Gestructureerde en wettelijk gereguleerde welvaart of verzorgingsstaat.

→ Recht op leefgeld. [OCMW](#)

→ Gebeurt via systeem van sociale zekerheid.

Tot jaren 70: Sociale zekerheid in volle expansie.

Na jaren 70: Discussie over behoud verzorgingsstaat.

→ *Economische recessie en laag-conjunctuur

*Gewijzigde mentaliteit.

[Liberaal x Rechts](#)

*Globalisering.

*Demografische ontwikkelingen.

[Vergrijzing, ontgroening, migratie...](#)

Oplossing: Afhankelijk van maatschappijbeeld.

→ Rechts-liberalistisch: Afschaffing - Privatisering.

Egalitair: Behoud in de vorm van een actieve welvaartstaat.

Om sociale verworvenheden veilig te stellen zonder gevaar op misbruik.

Vb: Omscholing langdurig werklozen naar knelpuntberoepen.

5.2. Verdieping demografie x invloed.

Demografie = Studie van de omvang, structuur en spreiding van de bevolking

Veranderingen: *Geboortes → Ontgroening.

*Sterfte → Vergrijzing.

*Migratie.

Twee demografische tendensen: 1. Vergrijzing.

2. Ontgroening

Vergrijzing = Mensen worden ouder.

Oorzaak: *Technologische ontwikkeling.

*Sociale voorzieningen.

Probleem: Grote kosten.

Geneeskunde, voeding, ..

Zorgsysteem, hygiëne, ..

Ontgroening = Minder kinderen geboren.

Niet in verhouding met sterfte.

Oorzaak: * Vrouwen beginnen op latere leeftijd aan kinderen.

*Combinatie werk - gezin.

Democratisering

*Anticonceptie.

*Verminderde vruchtbaarheid door ongezonde levensstijl en milieuvervuiling.

Probleem: *Kleinere groep dan vroeger.

babyboomers

*Minder inkomsten op arbeid x grotere nood.

Invloed:

*Actieve bevolking = 20 - 64 jaar.

Niet - actieve bevolking = 0 - 19 jaar.

64 x ouder.

*Afhankelijkheidsratio = Drukt de mate uit waarin een samenleving in staat is om de kosten van de oudere bevolking te dragen.

$$AR = [P(0-19j) + P(65+) / P(20-64j)]$$

$$AR = 1 = AB = n-AB$$

$$AR < 1 = AB \text{ groter dan } n-AB$$

$$AR > 1 = AB \text{ kleiner dan } n-AB$$

Groene druk = Druk van jongeren op actieve bevolking.

$$[P(0-19j) / P(20-64j)]$$

Grijze druk = Druk van ouderen op actieve bevolking.

$$[P(65+) / P(20-64j)]$$

*Leeftijdspiramide = Grafische voorstelling van samenstelling van bevolking naar geslacht x leeftijdsgroepen.

6. Globalisering.

6.1. Inleiding.

- Globalisering: 1. Verspreid over de hele wereld. Over grenzen heen
2. Toename aantal bindingen tussen mensen en samenleving.
→ Gebeurtenissen hebben weerslag op andere delen van de wereld.
3. Netwerken = Intensificatie. Het sterker worden van ...

Op verschillende gebieden: *Juridisch.

*Economie.

*Ecologie.

*Cultureel.

Voordelen en nadelen.

Fundamenten: *Informatisering.

*Economische factoren.

*Politieke factoren.

6.2. Informatisering.

Informatie x communicatietechnologie: *Efficiënter.

*Goedkoper.

*Toegankelijker

Veel informatie.

Toegang naar de buitenwereld.

→ Overbruggt x reduceert tijd en ruimte.

Denken: 'Nation-state' → 'global' niveau

→ Onderlinge verbondenheid.

Identificatie met super nationale staat i.p.v. nationale staat.

Europa

6.3. Economische factoren.

Economie: Evolutie industriële economie naar 'weightless economy'.

→ Producten = Virtueel.

Vb: Informatie, software, entertainment...

Bedrijven = Niet staatsgebonden.

→ Multi-nationals die zich tot de wereldmarkt richten.

Vb: Coca cola, ...

'Global commodity chains' = Wereldwijde netwerk.

Grondstof → Arbeid x productie → Afgewerkt product

Meest winstgevende activiteiten in 'core contries'.

Rijke landen

Vb: Design, ontwerp, reclame, ...

Minst winstgevende activiteiten in lage loonlanden.

Vb: Productie.

6.4. Politieke factoren.

Val van het Communisme.

Berlijnse Muur; 1989

Oorzaak: Wereld van wereldwijde media x wereldeconomie.

→ Onmogelijk autoritair x gecontroleerd systeem.

Vb: Communisme.

Gevolg: Versnelling globalisering.

→ Volgen van Westerse levensstijl door Ex-Oostbloklanden.

Groei van internationale bestuurssystemen.

Vb: EU, VN.

Internationale niet-gouvernementele organisaties: *NGO = Niet afhankelijk van regering.

*Supra nationaal karakter.

*Vb: Greenpeace, WWF...

6.5. Voor x tegenstanders.

Pro: *Goedkope luxeproducten.

Relatief

*Verspreiding democratie.

Contra: *Dominantie Westerse talen en culturen.

→ Normen x waarden.

→ Culturele verarming.

→ Verlies van eigen identiteit.

*Onze luxe door democratisering van niet-Westere volkeren.

→ Ten koste van uitbuiting van kwetsbaren.

7. Technologische ontwikkelingen.

7.1. Informatisering.

Verandering maatschappij door technologische ontwikkeling.

→ Vb: Auto, Elektronica, Gsm, Computer, ...

Verschillende democratiseringsprocessen.

Meest recente veranderingen op gebied van informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Informatisering = Het proces dat leidt tot technologische ontwikkeling.

Belang van kennismaatschappij:

*Informatie moet voldoende onderbouwd zijn.

*Burgers dienen ook zichzelf te informeren.

*Krachtig middel in democratiseringsproces.

Virtuele karakter van maatschappij:

*Minder zichtbare fenomenen en structuren van onze samenleving.

*Grote afhankelijkheid ervan!

7.2. Democratisering van technologie.

Binnen de Westerse wereld.

→ Emancipatie van vrouw, van onderwijs...

Niet wereldwijd: Helft van wereldrijkdom in handen van 2 procent van wereldbevolking.

De rijkste 10% heeft 85% van alle vermogens.

E-waste = Dumpen van elektronisch afval in Derde Wereld.

7.3. Sociale impact.

De technologisering: Schept oneindig veel mogelijkheden.

→ Vb: Genetisch gemanipuleerde voeding, cloning, ...

Gevolg: Mensen moeten voortdurend keuzes maken.

Sociale reflexiviteit = Voortdurend nadenken x reflecteren over de omstandigheden waarin men leeft of wilt leven.

→ Spanningsveld vrijheid

→ Verantwoordelijkheid van individualistische maatschappij!

8. Intensivering.

→ **Laatste jaren steeds meer nadruk op genieten x verwennen, kicks x ontspanning.**

Intensivering = *Onderdeel van een cultuur met een duidelijk hedonistisch karakter.

*'Genot' als hoogste goed.

*Lustbevredigend.

Intensivering: Speelt in op gecreëerde behoeften.

→ Maatschappij = Consumptiemaatschappij.

Intensivering x onthaasting.